

27.4.2026

Espoon kaupungin lausunto Uudenmaan liitolle VISIO-kaavan luonnoksesta

Yleistä

Uudenmaan liitto on pyytänyt Espoon kaupungilta lausuntoa VISIO-vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Kaavan nimi on VISIO-Innovatiivinen vihreä siirtymä, Uudenmaan 5. vaihemaakuntakaava ja se laaditaan koko Uudenmaan alueelle. Kaava täydentää ja päivittää voimaan jäävien maakuntakaavojen kokonaisuutta kuudella teemalla:

- Energia
- Teollinen tuotanto, kiertotalous ja maa-aineshuolto
- Luonto ja hiilensidonta
- Logistiikka ja pitkän matkan henkilöliikenne
- Vesihuolto ja vesivarat
- Maanpuolustus

Espoon kaupunki katsoo, että vihreän siirtymän teema on varsin ajankohtainen ja keskeinen Uudenmaan ja sen kuntien ilmasto- ja luontotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Vihreän siirtymän edistämisen maankäytölliset kysymykset ovat keskeisiä ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, mutta samalla myös hankkeiden ympäristövaikutusten hallitsemiseksi.

Maakuntakaavan keskeinen tavoite on edistää vihreää siirtymää, jonka haasteiksi Uudellamaalla on tunnistettu mm. energian riittävyys sekä uudenlaisten, vihreään siirtymään eri tavoin liittyvien elinkeinojen tilantarve. VISIO-kaavassa näitä toimintoja ohjataan pitkälti yleismääräysten kautta. Espoon kaupunki pitää tätä hyvänä ratkaisuna, mutta huomauttaa, että kaavan yleismääräykset ovat luonteeltaan vahvasti vihreän siirtymän hankkeita rajoittavia. Jotta kaava aidosti edistää vihreää siirtymää, tulisi maakuntakaavan määräyksien vahvemmin tukea vihreään siirtymään liittyvien toimintojen edistämistä jatkosuunnittelussa.

Maakuntakaavassa esitetyt vihreän siirtymän hankkeita koskevat yleismääräykset ovat myös paikoin liian yksityiskohtaisia, eivätkä ne mahdollista tarkoituksenmukaista eri näkökulmien yhteensovittamista kuntakaavoituksessa. Teknologian ja toimintaympäristön muuttuessa määräykset voivat myös nopeasti vanheta ja niistä voi muodostua ennemmin este kuin mahdollistaja vihreän siirtymän hankkeille.

27.4.2026

VISIO-kaavan yksi päätavoitteista on ilmastonmuutokseen vastaaminen ja luonnon monimuotoisuuden lisääminen. Kaavaluonnoksessa on luonnon monimuotoisuutta pyritty huomioimaan kiitettävän kokonaisvaltaisesti, mutta osin ratkaisut koskevat asioita, joita ei ole tarkoituksenmukaista ohjata maakuntakaavalla. Kaavatyössä onkin tarpeen tunnistaa selkeämmin, mitä asioita maakuntakaavalla voidaan ohjata ja mitä ovat muut keinot, joilla voidaan välittää selvitystietoa ja kannustaa luonnontilan parantamiseen.

VISIO-kaavan logistiikan ja pitkän matkan henkilöliikenteen merkinnöillä pyritään edistämään kestäviä liikkumismuotoja, sujuvaa tavaraliikennettä sekä siirtymistä puhtaisiin ja uusiutuviin energialähteisiin. Espoo pitää tavoitetta kannatettavana. Kaavan valmistelussa ei kuitenkaan ole tarkasteltu riittävällä tasolla esimerkiksi raskaan liikenteen taukopaikan mahdollisia sijaintivaihtoehtoja tai niiden toteuttamisedellytyksiä.

Seuraavassa on käsitelty teemakohtaisesti Espoon kaupungin huomioita kaavan sisältöön, merkintöihin ja määräyksiin.

Luonto ja hiilensidonta

Viheryhteydet ja viheryhteystarpeet

VISIO-maakuntakaavassa on uudistettu ekologisia verkostoja koskevia merkintätapoja ja suunnittelumääräyksiä. Viheryhteyksien ja viheryhteystarpeiden ekologista roolia korostetaan aiempaa enemmän kaavamääräyksissä. Espoo pitää tätä hyvänä, sillä ekologiset yhteydet ovat tärkeitä sekä luontokadon hillinnän että ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta. Maakuntakaavan laadinnan pohjaksi laadittu tarkastelu maakunnallisten ekologisten yhteyksien nykytilasta ja kytkeytyneisyydestä on hyvin tarpeellinen.

On positiivista, että kriittiset viheryhteydet, joille ei ole vaihtoehtoisia sijainteja, on merkitty kaavaluonnoksessa omalla merkinnällään ja ekologisen yhteyden kehittämien on nostettu vahvasti esiin. Viheryhteysmerkintöjen sijoittelussa kaavakartalla on huomioitu hyvin Espoon omat tarkastelut ekologisten yhteyksien nykytilasta.

Viheryhteyksien ja viheryhteystarpeiden merkintöjen määräyksissä edellytetään, että ”Merkinnällä osoitettu yhteys on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvattava siten, että yhteys varmistaa ensisijaisesti lajiston siirtymismahdollisuudet, ylläpitää maisema- ja luontoarvoja sekä tarvittaessa tukee virkistyskäyttöä”. Espoo pitää hyvänä, että yhteyksien ekologinen toimivuus nostetaan ensisijaiseksi, mutta määräys muuttaa merkinnän ohjausta virkistyskäytön osalta voimassa olevaan kaavaan verrattuna asettamalla myös maisema- ja luontoarvojen ylläpidon ensisijaiseksi virkistyskäytön tukemiseen nähden. Määräys on eri tavoitteiden priorisoinnin osalta maakuntakaavan

27.4.2026

määräykseksi muotoilultaan varsin tarkka, vaikka suunnittelun lähtökohdat vaihtelevat hyvin paljon eri alueilla. Espoon kaupunki esittää, että määräyksen muotoilussa korostetaan ekologisen toimivuuden turvaamisen ensisijaisuutta ja määräys muutetaan muotoon: ”Merkinnällä osoitettu yhteys on yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvattava siten, että yhteys varmistaa ensisijaisesti verkoston ekologinen toimivuuden ja tarvittaessa turvaa virkistyskäyttöä.” Espoo huomauttaa lisäksi, että kaikki kaavaluonnoksessa osoitetut viheryhteydet ovat ekologisen toimivuuden lisäksi keskeisiä virkistysalueita, jotka muodostavat osan seudullista virkistysalueverkostoa. Kaavaselostuksessa tulee avata, mitä viheryhteyksien ja viheryhteystarpeiden määräyksessä sini- ja viherympäristön laadulla ja toissijaisten ympäristöhäiriöiden hallinnalla tarkoitetaan.

Viheryhteysmerkintöjen osalta kaavan luettavuutta olisi myös hyvä selkiyttää. Viheryhteystarve- ja viheryhteysmerkintä erottuvat heikosti toisistaan erityisesti lyhyiden yhteysnuolien osalta. Kaavaluonnoksen vaikutusten arviointi on varsin suppea. Kaavalla muutetaan myös voimassa olevan kaavan virkistys- ja ulkoilumahdollisuuksien turvaamisen ohjausta, mutta tätä ei ole huomioitu vaikutusten arvioinnissa. Vaikutusten arviointia onkin syytä täydentää tältä osin, samalla tunnistetaan ja arvioiden virkistyskäytön vaikutukset ekologiseen toimivuuteen. Vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida, miten maakuntakaavan sisältövaatimukset täyttyvät ottaen huomioon voimaan jäävien maakuntakaavojen muodostaman kokonaisuuden.

Ekologisen verkoston turvaamista ohjataan kaavaluonnoksessa lisäksi yleisellä suunnittelumääräyksellä, joka koskee myös muita maakunnallisia ekologisia yhteyksiä kuin maakuntakaavassa osoitettuja viheryhteyksiä ja viheryhteystarpeita. Yleisen suunnittelumääräyksen mukaan ”*Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ehkäistä melun ja valon häiriöitä luonnon monimuotoisuudelle maakunnallisilla ydinalueilla ja yhteyksillä.*”. Espoo katsoo, että määräystä olisi tarpeen muuttaa esimerkiksi muotoon ”...*suunnittelussa tulee lieventää...*”. Viheryhteyksien ympäristössä on jo nykyisellään paljon asukkaita, ulkoilureittejä ja väyliä ja niihin kohdistuu kasvavaa virkistyspainetta myös voimassa olevien maakuntakaavojen mukaisen maankäytön kehityksen myötä. Melun ja valon häiriöiden ehkäiseminen ei ole monillakaan alueilla enää mahdollista.

Yleisessä suunnittelumääräyksessä todetaan lisäksi, että ”*Tunnistettujen ekologisten yhteyksien alueella olevat nykyiset maa- ja metsätalousalueet tulee yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ensisijaisesti säilyttää maa- ja metsätalousalueena tai muutoin ekologista kytkeytyvyyttä tukevana alueena.*” Espoo katsoo, että kyseinen virke tulee jättää pois suunnittelumääräyksestä. Määräys yhdessä selostuksessa kuvatun maakunnallisen ekologisen verkoston määrittelyn kanssa ohjaa ensisijaisesti nykytilan säilyttämiseen maa- ja metsätalousalueilla kaikilla Zonation-

27.4.2026

selvityksen ydin- ja käytäväalueilla. Tämä on ristiriidassa voimassa olevan maakuntakaavan kanssa, jossa kyseisiä alueita on osoitettu muun muassa uusiksi raideliikenteeseen tukeutuviksi taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiksi. Määräys ohjaa maankäyttöä maakuntakaavaa tarkemmalla suunnittelutasolla. Tämä on erityisen ongelmallista, koska kyseessä on yleinen suunnittelumääräys, jonka toteuttamiskelpoisuutta tai maankäytön yhteensovitusta ei ole tarkasteltu aluetasolla. Yleismääräyksen alkuosa yhteyksien turvaamisesta ja vahvistamisesta ohjaa riittävästi maakunnallisten ekologisten yhteyksien turvaamista viheryhteyksien ja viheryhteystarpeiden ulkopuolella. Maa- ja metsätalouskäytön ensisijaisuus ei myöskään palvele maankäytön suunnittelua Espoon alueella, jossa virkistysalueiden riittävyys on tarpeen turvata väestön kasvaessa. Muilla kuin M-alueilla voidaan metsätalouden toimenpiteet asettaa luvanvaraisiksi, mikä tukee kunnan mahdollisuuksia ohjata ekologisten verkostojen turvaamista yksityismailla.

Suojelualueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet

Voimassa olevan maakuntakaavan suojelualueita on päivitetty VISIO-kaavaluonnokseen. Espoon yleiskaavan 2060 valmistelun yhteydessä on tarkistettu suojeltavaksi tarkoitettuja alueita ja niiden rajauksia. Vaihemaakuntakaavan suojelualuevaraukset tulee päivittää uusimman tiedon mukaiseksi. Espoon kaupunki toimittaa tiedot uusista luonnonsuojelualueista maakuntaliitolle.

Maakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita (luo). Espoon kaupunki näkee positiivisena, että suojelualueiden rinnalle on maakuntakaavaan tuotu merkintä, joka mahdollistaa tiukkaa suojelua joustavammin maankäytön ja luontokatoa hillitsevien toimien yhteensovittamisen. Luo-alueiden osoittamisen periaatteita olisi kuitenkin tarpeen tarkastella yhdessä kuntien kanssa. Uudellamaalla on muitakin valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaita luontokokonaisuuksia, joihin voisi olla sovellettavissa luo-merkintää.

Suunnittelumääräys velvoittaa edistämään luo -merkinnän perusteena olevan luonnonarvon säilymistä ja luonnon tilan parantamista. Määräyksestä jää epäselväksi, koskeeko luonnon tilan parantamisen edistäminen vain merkinnän perusteena olevia luontoarvoja vai luontoa laajemmin. Jatkosuunnittelussa voi syntyä myös tulkintaepäselvyyksiä siitä, kohdistuuko määräys esimerkiksi alueidenkäytön suunnitteluun, vesienhoidon suunnitteluun tai metsätalouteen. Epäselväksi jää myös, kenen vastuulla luonnon tilan parantaminen olisi. Espoo huomauttaa myös, että luo-alueet ovat hyvin laajoja. Luonnon tilan parantaminen näin laajoilla alueilla on erittäin työlästä. Luonnon tilan parantaminen hillitsee parhaiten luontokatoa, kun parannusta tehdään luonnonarvoiltaan heikentyneillä alueilla eikä luonnon monimuotoisuuden kannalta jo valmiiksi erityisen tärkeillä alueilla.

27.4.2026

Ekologinen kompensatio

VISIO-kaavan luonnoksessa on pyritty edistämään ekologisen kompensaaation soveltamista tarjoamalla maanomistajalle ja luonnonarvojen ostajille tietoa luonnonarvojen tuottamismahdollisuuksista ja kannustamalla kuntia ekologiseen kompensaaatioon.

Yleisissä suunnittelumääräyksissä ohjataan lieventämishierarkian noudattamiseen, mihin myös Espoon kaupunki on strategiassaan sitoutunut. Määräyksen mukaan tilanteessa, jossa vähintään maakunnallisiin luonnonarvoihin kohdistuvia haittoja ei voida välttää, tulee tarkastella mahdollisuudet luonnonsuojelulain mukaiseen ekologiseen kompensaaatioon. Edelleen luonnonsuojelulain mukaisiksi hyvitysalueiksi tai luonnon tilan parantamiseen erityisesti soveltuvilla alueilla tulee määräyksen mukaan selvittää mahdollisuuksia luonnonarvojen tuottamiseen. Espoon kaupunki näkee ongelmallisena, että ekologista kompensatiota ohjattaisiin maakuntakaavalla. Maakuntakaava ohjaa ensisijaisesti yleiskaavoitusta, jossa ei vielä voida tarkastella mahdollisuuksia luonnonsuojelulain mukaiseen ekologiseen kompensaaatioon, kun huomioidaan kaavan aikajänne ja kompensatiovastuun kuuluminen heikennyksen aiheuttajalle – ei kunnalle. Koska hyvitysalueista käydään kauppaa markkinaehtoisesti, ei kompensatiomahdollisuuksien tarkastelu ole kaupungin ja kaavoittajan tehtävä. Kompensatiomahdollisuuksien selvittäminen lisää tarpeettomasti kaavojen selvitystaakkaa eikä tuota etenkään yleiskaavatasolla kaavaratkaisun kannalta olennaista informaatiota.

Ekologinen kompensatio on vapaaehtoista ja kunnat luovat lain puitteissa omat periaatteensa ekologisen kompensaaation käyttöön. Mikäli kompensatio tulee myöhemmin lakisääteiseksi, siitä ei tarvitse maakuntakaavalla erikseen määrätä. Espoon kaupunki huomauttaa, että luonnonsuojelulain mukainen kompensatio koskee myös muita kuin maakunnallisia luontoarvoja. Lisäksi viittaus hyvitysalueiksi tai luonnon tilan parantamiseen erityisesti soveltuviin alueisiin on hyvin tulkinnanvarainen ja voisi käytännössä tarkoittaa kaikkia ekologiselta tilaltaan erinomaista heikommassa tilassa olevia alueita. Luonnonarvojen tuottamisen tarkastelut ovat työläitä, ja ne on tarkoituksenmukaista kohdentaa alueille, joilla luonnonarvojen tuottaminen on aito vaihtoehto ottaen huomioon muut maankäytön kehittämistavoitteet ja maanomistajan tarpeet.

VISIO-kaavan luonnokseen on tuotu uusina merkintöinä ekologisen kompensaaation hyvitysalue ja ekologinen kehittämisvyöhyke, jolla osoitetaan ekologisen kompensaaation luonnonsuojelulain mukaiseksi hyvitysalueeksi tai luonnon tilan parantamiseen erityisesti

27.4.2026

soveltuvat alueet. Ekologisen kehittämisvyöhykkeen merkintä on luonteeltaan informatiivinen. Se osoittaa potentiaalia eikä sido kompensaation tai luonnon tilan parantamisen toteuttamiseen. Espoon kaupunki katsoo, että ekologisen kehittämisvyöhykkeen merkintä tulee poistaa ja tarvittaessa esittää alueet kaavaselostuksessa, joka soveltuu myös tausta- ja selvitystietojen esittämiseen. Oikeusvaikutteisella kaavakartalla ei tule osoittaa informatiivisia merkintöjä, sillä ne hämärtävät maakuntakaavan ohjausvaikutusta.

Ekologisen kehittämisvyöhykkeen määräyksessä edellytetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tarkastelemaan mahdollisuuksia luonnonarvojen tuottamiseen. Määräys ei ole luonnonsuojelulain mukaisen vapaaehtoisen ekologisen kompensaation periaatteiden mukainen, sillä hyvitysalueiden tuottaminen on vapaaehtoista. On epäselvää, mikä määräyksen ohjausvaikutus on alueidenkäytön suunnitteluun sekä kenen tai missä vaiheessa luonnonarvojen tuottamisen mahdollisuuksia tulee tarkastella. Määräys edellyttää pahimmassa tapauksessa täysin turhaa selvitystyötä, mikäli maanomistaja ei ole halukas luonnonarvojen tuottamiseen kyseisellä alueella. Espoon kaupunki kuitenkin näkee, että maakunnallisen ekologisen verkoston näkökulmasta hyvitykseen parhaiten soveltuvien alueiden selvitystiedon kokoaminen on tärkeää ja rooli tiedon kokoamisesta sopii hyvin maakunnan liitolle.

Huoli luonnon monimuotoisuuden heikkenemisestä on todellinen myös Espoossa ja Espoon kaupunki näkee tärkeiksi tavoitteet luontokadon pysäyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamisesta. Espoon kaupunki on päättänyt laatia periaatteet kompensaation käytöstä ja selvittää parhaillaan ekologisen kompensaation mahdollisuuksia ja reunaehtoja. Uudenmaan liiton roolia ekologisen kompensaation osalta olisi tarpeen selkiyttää ja selvittää, miten liitto voisi tukea yhteistyötä ekologisen kompensaation soveltamisessa yksityisten maanomistajien ja kuntien välillä.

Hiilensidonta

Espoon kaupunki pitää positiivisena, että maakuntakaava ohjaa yleisellä suunnittelumääräyksellä välttämään hiilensidonnan heikentämistä. Määräyksestä jää kuitenkin epäselväksi, miten alueidenkäytön suunnittelussa on tarkoitus toteuttaa kaavamääräystä hiilensidonnan lisäämisestä soveltuvilla alueilla. Kaavoituksella ei ohjata metsätaloutta ja esimerkiksi yleiskaavalla voi olla lähinnä mahdollistava rooli hiilensidonnan lisäämisen vaikuttavimpiin keinoihin.

Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Yleisen suunnittelumääräyksen mukaan ”*Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota hulevesien hallintaan ja varauduttava sään ääri-ilmiöihin*”. Espoo

27.4.2026

katsoo, että määräystä olisi tarpeen muuttaa esimerkiksi muotoon ”...*suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota mahdollisuuksiin sopeutua muuttuvaan ilmastoon torjumalla kuumuutta rakennetuilla alueilla, varautumalla tulvariskeihin ja sään ääri-ilmiöihin sekä tehostamalla hulevesien hallintaan*”. Ilmastomuutokseen sopeutumisen haasteet pitävät sisällään muutakin, kuin sään ääri-ilmiöt ja hulevesien hallinnan. Uusien alueiden suunnittelussa ja täydennysrakentamisessa voidaan rakennusten sijoittelulla ja väreillä sekä viher- ja sinirakenteella laskea helteiden aikaisia lämpötiloja lisäämällä varjostusta ja tuulettumista tai edistämällä jäähdytysratkaisuja.

Vesihuolto ja vesivarat

Espoo katsoo, että vaihemaakuntakaavassa on tarpeen osoittaa yhdyskuntateknisen huollon linjauksen yhteystarvemerkinällä Blominmäen jätevedenpuhdistamon uuden purkutunnelin varaus Finnoosta Träskholmiin. Blominmäen jätevedenpuhdistamon purkutunneleiden toiminnan varmistamisella turvataan kasvavan pääkaupunkiseudun jätevesien käsittelyä. Vaihemaakuntakaavassa tulisi varautua mahdollisen purkutunnelin toteuttamiseen. HSY:n Blominmäen jätevedenpuhdistamon purkujärjestelyjen ympäristöluvassa todetaan, että ”*uuden korvaavan purkutunnelin rakentamismahdollisuudet huomioidaan asemakaavoituksessa, jotta tunnelin rakentaminen on tulevaisuudessa mahdollista, mikäli sen tarve realisoituu. Uuden purkutunnelin tarkoitus on varmistaa nykyistä voimalaitoksen ja puhdistamon yhteiskäytössä olevaa purkutunnelia. Nykyisen tunnelin kapasiteetti on niukka virtaaman pitkän ajan kasvuennusteisiin nähden*”. Muutoin Espoolla ei ole huomautettavaa vesihuollon ja vesivarojen käsittelyyn liittyen.

Energia

Kokonaisuutena Visio-kaavan mukainen näkemys energihuollon lähitulevaisuuden kehityksestä on hyvin samankaltainen Espoon näkemyksen kanssa. Espoo pitää hyvänä, että kaavan vaikutusten arvioinnissa on käsitelty energian tuotannon ja siirron kehittämisen vaikutuksia myös talouteen ja elinkeinoihin. Espoo pitää hyvänä, että kaava kannustaa erilaisten energiantuotantomuotojen hyödyntämiseen ja tuo esiin sijoittumiseen liittyviä keskeisiä reunaehtoja ja selvitystarpeita.

Kaavaluonnoksessa on annettu paljon rajoitteita teollisen kokoluokan aurinkovoimaloiden sijoittumiselle. Lisäksi yleisen suunnittelumääräyksen mukaan ”*Teollisen kokoluokan aurinkovoimaloita ei tule sijoittaa alueille, joihin kohdistuu useita maankäyttöä rajoittavia ympäristöarvoja*”. Espoo pitää hyvänä, että aurinkoenergian sijoittumiselle luodaan yleisiä periaatteita maakunnan tasolla, mutta määräyksen soveltamisessa tulee säilyä riittävä joustavuus kuntakaavoituksessa. Kaavaehdotusta laadittaessa on syytä arvioida,

27.4.2026

ovatko kaikki aurinkovoiman sijoittumista koskevat määräykset maakuntakaavan tasolla todella tarpeen. Erityisesti määrällisen raja-arvon asettaminen tarkemmin määrittelemättömien rajoitteiden lukumäärälle ei ole tarkoituksenmukaista, sillä eri ympäristöarvojen merkittävyys, laajuus ja yhteisvaikutukset vaihtelevat alueittain. Näin ollen rajoitteiden huomioon ottaminen edellyttää aina tapauskohtaista harkintaa, jossa voidaan punnita sekä haitallisia että myönteisiä vaikutuksia. Korostamme, että kuntakaavoituksen rooli on keskeinen eri maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa, ja tämän vuoksi määräyksen tulkinnan tulee mahdollistaa paikallisiin olosuhteisiin perustuva kokonaisarviointi.

Espoo katsoo, että VISIO-kaavan voimalinjat ovat paikoitellen liian yksityiskohtaisesti merkittyjä kaavatasoon nähden. Merkintää olisi syytä yleispiirteistää. VISIO-kaavaan ei ole merkitty Sundsbergin datakeskusta varten suunniteltua Kirkkonummen ja Espoon välistä 400 kV maakaapelia, eikä Sinimäen ja Kumpuyölin sähköasemien välistä sähkönsiirron yhteystarvetta. Espoon kaupunki toteaa, että Espoon ja Kirkkonummen välinen maakaapeli tulee VISIO-kaavassa osoittaa voimajohdon ohjeellisella linjauksella tai voimajohtona, ja Sinimäen ja Kumpuyölin välinen yhteys voimajohdon yhteystarve - merkinnällä. Kaavassa on osoitettu uusi voimajohdon yhteystarve Helsingistä Leppävaaraan. Kaavaselostuksessa tulee perustella ja kuvata kyseisen merkinnän tarve, jotta se on mahdollista ottaa huomioon kuntakaavoituksessa.

Espoo katsoo, että pienydinlaitoksia koskevat yleiset suunnittelumääräykset ovat kaavahierarkia huomioon ottaen liian yksityiskohtaisia maakuntakaavan tasolle. Kaavamääräyksessä edellytetään pienydinvoimaloiden asemakaavoitusta, mitä voidaan pitää perusteltuna lähtökohtana. Tällöin suunnittelua ohjaavat kuitenkin jo alueidenkäyttölain mukaiset yleis- ja asemakaavan sisältövaatimukset ja kirjaukset vaikutusten selvittämisestä. Maakuntakaavassa ei siten ole tarpeen antaa näihin nähden päällekkäistä tai yksityiskohtaista ohjausta esimerkiksi vaikutusten arvioinnin sisällöstä tai laitoksen sijoittumisen edellytyksistä. Määräykseen sisältyvät teknisiä ratkaisuja ja tuotantomuotoon perustuvaa sijoittumista koskevat kirjaukset kuuluvat luonteeltaan yksityiskohtaisempaan suunnitteluun eivätkä ole tarkoituksenmukaisia maakuntakaavamääräyksinä. Lisäksi maakuntakaavassa ei ole mahdollista tunnistaa kaikkia erilaisia toteuttamis- ja suunnittelutilanteita. Velvoittavat ja yksityiskohtaiset määräykset voivat tämän vuoksi tarpeettomasti rajoittaa kuntakaavoituksen mahdollisuuksia sovittaa ratkaisut tapauskohtaisesti paikallisiin olosuhteisiin ja kokonaisvaikutusten arviointiin perustuen.

VISIO-kaavassa kutsutaan pienydinlaitoksia pienydinvoimaloiksi. Voimala tai voimalaitos tarkoittaa yleensä sähköä, tai sähköä ja lämpöä tuottavaa laitosta. Pienet ydinreaktorilaitokset eivät välttämättä tuota sähköä, joten olisi parempi oikeudellisesti

27.4.2026

sitovissa kaavamääräyksissä käyttää esimerkiksi pienydinlaitos-termiä. VISIO-kaavassa pienydinvoimalalla tarkoitetaan modulaarista ja sarjatuotantoon soveltuvaa ydinreaktoria, jonka lämpöteho on alle 1500 MW. Vertailun vuoksi Espoon Suomenojan tuotantolaitoksen tämänhetkinen kaukolämpöteho on noin 500 MW. Espoon kaupunki korostaa, että pienydinlaitosten sijoittamismahdollisuudet urbaanissa ympäristössä vaihtelevat merkittävästi laitoksen koon ja käyttötarkoituksen mukaan. Kaukolämmön tuotantoon tarkoitettu, lämpöteholtaan esimerkiksi noin 50 MW reaktori, poikkeaa vaikutuksiltaan ja sijoittumisedellytyksiltään olennaisesti suuresta, jopa 1500 MW lämpötehoisesta laitoksesta, joka tuottaa sähköä. Näistä syistä johtuen kaavamääräystä ”Energiantuotantoon tarkoitettuja pienydinvoimaloita (SMR) voidaan sijoittaa yhdyskuntarakenteeseen tai sen välittömään läheisyyteen tukeutuen olemassa olevaan infrastruktuuriin.” tuleekin arvioida uudelleen. Määräys ei nykyisellään riittävästi huomioi laitostyyppien välisiä merkittäviä eroja. Lisäksi määräyksen tulkinta jää epäselväksi sen osalta, edellyttääkö pienydinreaktorin sijoittaminen kaikissa tilanteissa tukeutumista olevaan infrastruktuuriin.

Energian kehityskuva maakuntakaavatyötä varten -selvityksessä on sanottu seuraavasti: ”Hukkalämpöjen hyödyntämisen keskeisinä sidosryhminä ovat datakeskustoimijat, kunnalliset jätevesilaitokset sekä HSY, jonka jätevedestä talteen otettu lämpö käytetään tosin kokonaisuudessaan omiin prosesseihin.” Todellisuudessa HSY:n jäteveden hukkalämpöä hyödynnetään Suomenojalla kaukolämmön tuotantoon.

Teollinen tuotanto, kiertotalous ja maa-aineshuolto

Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa on esitetty kumottavaksi kiertotalouden ja jätehuollon aluumerkintä, ja alueet on osoitettu uudella teollisen tuotannon, logistiikan, maa-aineshuollon ja/tai kiertotalouden keskittymät -merkinnällä. Espoo pitää hyvänä, että taajamatoimintojen vyöhykkeen ulkopuolisia teolliseen tuotantoon, jätehuoltoon ja kiertotalouteen liittyviä toimintoja osoitetaan yhtenäisesti kohdemerkinnöin, eikä teollisen tuotannon, kiertotalouden ja maa-aineshuollon alueita ole osoitettu taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen sisälle, missä kyseisten toimintojen sijoittumisen ratkaisut on tarkoituksenmukaista tehdä kuntakaavoituksessa. Ämmäsuon ja Kulmakorven alue on seudullisesti hyvin laaja ja merkittävä alue, jonka toiminnan edellytys ja kehittyminen tulee turvata. Espoo katsoo, että kaavaluonnoksessa esitetty yksi merkintä on haastava ottaen huomioon alueen todellisen laajuuden. Kaavaselostuksessa tulee avata selkeämmin se, että kohdemerkinnällä on kuvattu hyvin laajoja, satojen hehtaarien laajuisia alueita. Espoo ehdottaa myös, että Ämmäsuolla kaavamerkintää siirretään hieman idemmäksi 110 kV voimajohdon kohdalle, jotta se kattaa selkeämmin myös Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavassa osoitetun erityisalueen Kulmakorvessa.

27.4.2026

Teollisen tuotannon, logistiikan, maa-aineshuollon ja/tai kiertotalouden keskittymät merkinnän nimi pitää sisällään kyseiset teemat, mutta kaavamääräyksessä on mainittu useampia erilaisia toimintoja. Espoo katsoo, että merkinnän nimeen tulisi lisätä myös jätehuolto, koska se voi olla kyseisillä alueilla hyvin merkittävä ja laaja-alainen toiminto.

Yleisen suunnittelumääräyksen mukaan ”*Teollisen tuotannon, logistiikan, maa-aineshuollon ja/tai kiertotalouden toimintojen alueet tulee suunnitella kestävästi ensisijaisesti olemassa olevien vastaavien toimintojen yhteyteen tai ihmisen valmiiksi muokkaamille alueille. Rakentamisen ohjauksessa tulee huomioida olemassa olevan infrastruktuurin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen, sekä ympäristön arvot ja reunaehdot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on selvitettävä merkittävät ympäristöhäiriöt ja esitettävä keinot haittojen lieventämiseksi teknisin ratkaisuin ja/tai osoittamalla riittävät suoja-alueet*”. Espoo katsoo, että yleismääräys on pääosin hyvä. Espoon kaltaisessa tiivistyvässä kaupungissa on kaupunkirakenteen sisältä kuitenkin vaikea löytää tilaa tällaisille toiminnoille. Espoo katsookin, että vaihemaakuntakaavassa tulisi määräyksellä edellyttää edistämään kiertotaloutta ja varaamaan tarkemmassa suunnittelussa riittävästi tilaa tuotannon ja varastoinnin, logistiikan ja kiertotalouden toiminnoille. Kiertotalous (rakennusosien uudelleenkäyttö, purkumateriaalien käsittely, maa-ainesten varastointi ja jalostus) on esimerkki teemasta, joka edellyttää riittäviä ja logistisesti saavutettavia alueita, jotka kytkeytyvät rakentamisen arvoketjuun.

Raskaan liikenteen jakelu- ja levähdysalueet

Nykyisessä Helsingin seudun vaihemaakuntakaavassa Kulmakorven alueella Espoon Ämmässuolla on aluemerkinä kiertotalouden ja jätehuollon alueeksi seudullisesti merkittävänä keskittymänä sekä kohdemerkintänä tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalue. Visio-kaavaluonnoksessa alue on osoitettu teollisen tuotannon, logistiikan, maa-aineshuollon ja/tai kiertotalouden keskittymäksi. Uutena kohdemerkintänä nykyisen raskaan liikenteen polttoainejakelualueen kohdalla on ’Raskaan liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakelu- ja taukopaikka’, joka sijaitsee Turunväylän (Vt1) ja Nupurintien (mt 110) välittömässä läheisyydessä.

Vuonna 2024 tehdyn Uudenmaan raskaan liikenteen vaihtoehtoisten energialähteiden jakeluverkkoselvityksen 2024 (Uudenmaan liiton julkaisu E 263 – 2025) mukaan Espoossa potentiaalisin alue sijaitsee Ämmässuon jätteenkäsittelykeskuksen läheisyydessä. Tämän lisäksi selvityksessä todetaan, että asemakaava (korttelialue LH) mahdollistaa nykyisen polttonesteen jakelualueen (noin 0,3 hehtaaria) maltillisen (noin 0,2 hehtaaria) laajentamisen etelän suuntaan, ja että Espoon yleiskaavan perusteella aluetta voisi laajentaa itään ja etelään yhteensä noin 3–5 hehtaaria, mikä edellyttäisi asemakaavan muuttamista. Alueen laajuus merkitsisi 25 yhdistelmärekan kapasiteettia.

27.4.2026

Selvityksessä on esitetty virheellinen käsitys, sillä asemakaava mahdollistaa vain alle 0,1 ha laajennuksen, sillä eteläisin osa ei ole rakennusala. Myöskään yleiskaavan perusteella esitetyille laajenemisvaralle ei ole esitetty uskottavia perusteluja. Yleiskaavan mukainen TP-alueen rajausta ei oikeusvaikutteisen yleiskaavan eli Espoon pohjois- ja keskiosien yleiskaavan (POKE) esitystavasta (pikselit) johtuen anna oikeaa kuvaa LH-korttelialueen asemakaavallisista laajenemismahdollisuuksista. Mm. alueen topografian ja mahdollisten luontoarvojen huomioiminen tuskin todellisuudessa johtaisi selvityksessä todettuun aluelaajennukseen. Espoon kaupunki on suunnitellut uuden luonnonsuojelun alueen perustamista Kakarlammen nykyisen luonnonsuojelun alueen länsipuolelle Kulmakorven suuntaan.

Kulmakorven alue Turunväylän läheisyydessä on POKE-yleiskaavan mukaan elinkeinoelämän ja teollisuuden aluetta. Aluetta kehitetään yritysten ja työpaikkojen alueena. Alue rajautuu sekä idässä että lännessä virkistysalueeseen ja etelässä mm. yhdyskuntateknisen huollon alueeseen. Laaja aluevaraus raskaan liikenteen taukopaikan käyttöön rajoittaisi merkittävästi POKE:ssa suunniteltua maankäyttöä eli teollisuuskorttelien toteutumista ja yleiselle virkistykselle aiottua aluetta. Laaja yleiskaavan virkistysalueelle ulottuva rakentaminen heikentäisi myös olennaisesti Länsiradan ratasuunnitelmassa osoitetun maakunnallisesti merkittävän ekologisen yhteyden toimintaa. Edellä mainitut seikat johtavat siihen, että Visiokaavan taustaselvityksessä tehdyn luokittelun perusteella päätelty potentiaali ei Ämmässuon osalta toteudu esitetyllä tavalla.

POKE-kaavan mukaisesti Ämmässuon kohdalle Turunväylän pohjoispuolelle rakentuu tulevaisuudessa Histan noin 20 000 asukkaan kaupunkikeskus Länsiradan asemineen. Raskaan liikenteen mahdollisen taukopaikan liikenne käyttäisi samoja liittymäramppeja kuin Histan keskustaan suuntautuva liikenne mukaan lukien pyöräilijät ja kävelijät, mikä aiheuttaa vaikutuksia mm. liikenneturvallisuudelle ja viihtyisyydelle. Kaupungin arvion mukaan raskaan liikenteen määrä tulisi olemaan vuorokausitasolla mahdollisesti useita satoja raskaita ajoneuvoja.

EU:n AFIR- ja TEN-T-asetukset määrittelevät velvoitteita, jotka koskevat erityisesti raskaalle liikenteelle suunnattuja jakelupisteitä ja taukopaikkoja. Velvoitteet eivät kuitenkaan määrittele taukopaikan tai -paikkojen tarkkaa sijaintia. Visiokaavan yhteydessä ei ole myöskään tarkasteltu taukopaikan mahdollisia sijoittumisvaihtoehtoja tai edellytyksiä riittävällä tasolla, vaan raskaaseen liikenteeseen liittynyt konsulttityö ja yhteistyö kaupungin kanssa on keskittynyt liikenteen vaihtoehtojen käyttövoimien jakeluinfraan ratkaisuihin. Visio-kaavan valmistelussa ei ole tehty riittävää yhteistyötä kaupungin kanssa liittyen raskaan liikenteen taukopaikan sijainnin osoittamisessa Kulmakorpeen, eikä sen osalta ole tehty vaikutustenarviointia.

27.4.2026

Vuonna 2025 julkaistussa Logistiikan ja pitkän matkan henkilöliikenteen kehityskuva maakuntakaavatyötä varten -raportissa (Uudenmaan liiton julkaisuja E 262 – 2025) Turunväylä on esitetty ”kansainvälisesti tai valtakunnallisesti merkittävänä logistiikkakäytävänä”. Tarkasteltaessa pääkaupunkiseutua, sijoittuu vuonna 2023 tehdyssä Uudenmaan logistiikkaselvityksessä (Uudenmaan liiton julkaisuja E 250 – 2024) suurin tavaraliikenteen määrä Kehä III:lle välillä Hämeenlinnan väylä (Vt3) ja Lahdenväylä (Vt4). Raskaan liikenteen määrä edellä mainitulla osuudella Kehä III:lla on noin 8900 ajon/vrk. Vastaava Kehä III:n liikennemäärä Turunväylän itäpuolella on noin 5000 ajon/vrk.

Espoo katsoo, että Turunväylän (Vt1) varressa tarvitaan vaihtoehtoisten energiamuotojen jakeluasema sekä riittävästi taukopaikkoja raskaalle liikenteelle, mutta on kuitenkin syytä kuitenkin selvittää, olisiko taukopaikkojen osalta Turunväylän varrella vaihtoehtoisia paikkoja tai voitaisiinko toimintoja hajauttaa pienempiin yksiköihin.

Vaihtoehtoiset raideyhteydet

Maakuntakaavaluonnoksessa esitetään keskenään vaihtoehtoisia raidelinjauksia mm. Itäradan ja Lentoradasta erkanevan Rahtiradan osalta.

- Itäradan merkinnän Pääradan vaihtoehtoinen linjaus suunnittelumääräyksen mukaisesti viivamerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät vaihtoehtoiset ratalinjaukset.
- Itäradan merkinnällä Liikennetunnelin vaihtoehtoinen linjaus osoitetaan suunnittelumääräyksen mukaisesti tunnelissa kulkevan radan vaihtoehtoinen linjaus.
- Rahtiradan tunneliosuudet on osoitettu merkinnällä Liikennetunnelin vaihtoehtoinen ohjeellinen linjaus, jonka suunnittelumääräyksen mukaisesti katkoviivamerkinnällä osoitetaan liikennetunnelin ohjeellinen vaihtoehtoinen linjaus silloin, kun tunnelin tarkka sijainti sekä vaihtoehto on ratkaisematta.
- Lisäksi Rahtiradan osalta käytetään merkintää Pääradan ohjeellinen linjaus, jonka suunnittelumääräyksen mukaisesti katkoviivamerkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävän radan ohjeellinen linjaus silloin, kun radan tarkka sijainti on ratkaisematta.

Suomen ja Viron välille suunnitellun liikennetunnelin eli ns. Tallinnan-tunnelin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja tulisi samaan tapaan tarkastella osana vaihemaakuntakaavatyötä. Vaihtoehtojen tarkastelun kautta voidaan arvioida tarkemmin vaikutuksia sekä mahdollisuuksia seudun liikennejärjestelmän kehittämiseksi verkottuneeksi. Erilaisiin vaihtoehtoihin varautuminen ylipäätään edistää yhteyden toteutumista, johon liittyy epävarmuuksia. Espoon näkökulmasta kaavaratkaisussa tulee

27.4.2026

varautua kansainvälisen raideyhteyden toteuttamiseen useilla vaihtoehtoisilla ratkaisuilla sekä huomioida muuttunut turvallisuustilanne ja muut toimintaympäristöön kohdistuvat muutokset.

Yhteenveto

Espoon kaupunki katsoo, että maakuntakaavassa käsitellään tärkeitä teemoja, mutta sen laadinnassa tulisi tarkemmin tunnistaa maakuntakaavan rooli alueidenkäytön ohjauksessa ja mahdollistaa tarkoituksenmukainen suunnittelun tarkentumien kuntakaavoituksessa. Espoon kaupunki katsoo, että kaavan jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon muun muassa seuraavat muutostarpeet:

- Energiaa koskevia yleisiä suunnittelumääräyksiä tulee karsia ja tarkistaa maakuntakaavatasolle erityisesti teollisen kokoluokan aurinkovoimaa ja ydinlaitoksia koskien.
- Puuttuvat energian ja vesihuollon merkinnät tulee lisätä kaavakartalle ja voimajohdon yhteystarve Helsingistä Leppävaaraan tulee perustella kaavaselostuksessa.
- Viheryhteyksien ja viheryhteystarpeiden määräystä tulee muokata korostamaan yhteyksien ekologista toimivuutta ja vaikutusten arviointia tulee päivittää virkistykseen kohdistuvien vaikutusten osalta
- Ekologista kompensatiota ja hyvitysalueita koskevat yleiset suunnittelumääräykset ja ekologinen kehittämisvyöhyke -merkinnät pitää poistaa. Ekologista kompensatiota ei ohjata maakuntakaavalla ja mahdolliset selvitystiedot tulee esittää kaavakartan sijasta kaavaselostuksessa.
- Raskaan liikenteen taukopaikalle Turunväylän varrella on syytä kaavan jatkovalmistelussa selvittää vaihtoehtoisia paikkoja. Kaavaluonnoksessa osoitettu sijainti Kulmakorvessa ei mahdollista laajamittaista raskaan liikenteen taukopaikkaa.
- Suomen ja Viron välille suunnitellun liikennetunnelin eli ns. Tallinnan-tunnelin vaihtoehtoisia toteuttamistapoja tulisi tarkastella osana vaihemaakuntakaavatyötä.